

Изходящ № дата 201

Входящ № 887 дата 30.09.2026

София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17
тел.: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Пламен Христов Павлов

(ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“ – Исторически факултет, катедра „Стара и средновековна история“)

Относно обявения конкурс за заемане на академичната длъжност доцент за нуждите на секция „Помощни исторически науки и информатика“ – Институт за исторически изследвания при Българската академия на науките. Професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност „Документалистика, архивистика, палеография, включително историография и изворознание“.

Данни за конкурса и кандидата

Настоящият конкурс е обявен в „Държавен вестник“, бр. 55 /16.06. 2026 г., а научното жури за неговото провеждане е определено със заповед Nr. 66 от 13.08. 2026 г. на директора на Института за исторически изследвания. Кандидат е гл. ас. д-р Константин Валериев Голев, който представя хабилитационен труд „Евразийските номади в преломни времена: Кумано-кипчаки и монголи във водовъртежа на тринайсетото столетие“, издаден като научна монография от Академично издателство на „Проф. Марин Дринов“ през настоящата 2026 г., както и сериозен брой научни публикации. Представената документация е напълно изрядна и отговаря на всички законови и нормативни изисквания.

Единствен кандидат в настоящия конкурс е гл.ас.д-р Константин Голев е магистър по история (2009), магистър по архивистика (2009), възпитаник на СУ „Св. Климент Охридски“, защитил докторска дисертация през 2013 г. Работи в Института за исторически изследвания - „Помощни исторически науки и информатика“ от 2020 г. Кандидатът притежава многостранна езикова компетентност, вкл. върху източни езици, което съответства на следваната линия на професионална квалификация и задълбочени научни интереси. Гл.ас. д-р Константи Голев напълно покрива изискваните наукометрични показатели, а научната му продукция се радва на интерес от страна на други изследователи от България и други страни – следствие, което е напълно логично предвид качеството на неговите научни и трудове, участие в авторитетни наши и международни научни форуми, публикации в специализирани научни издания. Същевременно гл.ас. д-р Константин Голев е активен участник в български и международни научни организации.

Данни за хабилитационния труд

Гл.ас. д-р Константин Голев е автор на много успешен опит за представянето на една мащабна и изключително важна, но и нерядко подценявана проблематика, свързана с историята на средновековна Европа, България, Византия и Балканите, с евразийските степи, Близкия и Среден Изток. Смело може да се каже, че предложената монография запълва съществени празноти в българската и европейската медиевистика и византология. Проблематиката, свързана с т.нар. късни номади, вкл. кипчаки и кумани, „Монголския свят“ и т.нар. Златна орда, нерядко все още се третира като периферна, донякъде дори „екзотична“ тема. Наистина, през последните десетилетия се появиха немало публикации, вкл. и у нас, които в определена степен преодоляват подценяването на номадския, вкл. кипчако-куманския, и монголския / тагарския фактор за историческото развитие на редица държави и народи, вкл. средновековна България. Въпреки или по-скоро поради това изследването на Константин Голев е още по-необходимо и навременно.

Представеното изследване е с обем от 319 стр. (реално около 500, ако приложим обичайния „машинописен“ стандарт), но много по-важни са широтата на изследването, огромния и умело „компресиран“ доказателствен материал, привлечените нови или разгледани по нов начин исторически извори, както и многобройните научни приноси на автора в цялата гама на разгледаните в монографията проблеми. Държим да отбележим, че Константин Голев за първи път в българската медиевистика представя толкова мащабна картина на геополитическите и етнокултурни процеси, развиващи се в почти целия „Стар свят“ през XIII в., естествено, с редица неизбежни и необходими препратки към по-ранни и последвали събития.

В своето „Въведение“ авторът очертава концептуалната рамка на изследването и използваните специфични понятия и терминология.

Първа глава е посветена на историческите извори и съвременната историография, посветена на куманите и монголите. Както стана дума, Константин Голев привлича редица малко познати или недостатъчно използвани исторически извори – византийски, западноевропейски, средновековни руски, персийски, арабски, арменски, български и др., използвайки най-новите и/или най-добрите критични издания. Що се отнася до историографията, авторът покрива широк спектър от изследвания на водещи имена по темата (от Западна Европа, Америка, Русия, Украйна, Унгария, Сърбия, Казахстан, Турция и т.н.), както и на проучванията на български автори (В. Стоянов, Л. Кръстев, Г. Владимиров, Г. Атанасов и др., вкл. пишещия тези редове). Редно е да се отбележи, че д-р Константин Голев се отнася подчертано коректно към писалите по темата, спазвайки писаните

и неписани правила на научната етика – независимо от своето съгласие или несъгласие с конкретни мнения и трактовки, предложени от други автори.

Втората глава носи ефектното, но и вярно заглавие „Екология на войната“. Авторът се спира на редица въпроси, свързани с куманите („кумани-кипчаките“, както ги нарича, привеждайки свои аргументи), тяхното стопанство, военно дело, дипломация и т.н, като обръща сериозно внимание на т.нар. сезонна военна помощ. Д-р Голев показва в детайли тази особеност по време на водените от България войни във времето на първите Асеневци, а и по-късно. Същевременно внася редица нови и оригинални виждания във връзка с известни, а и някои слабо познати политически събития и военни кампании.

Третата глава на книгата третира сложния, но и недостатъчно изяснен проблем за миграцията на кумански „вълни“ от население към Балканите, на първо място в българските земи след началото и в хода на монголската експанзия в Източна Европа. И тук Константин Голев привежда нов изворов и аналитичен материал, като прави необходимите съпоставки и паралели с куманската миграция в други страни – Унгария, Византия, руските княжества, появата на т.нар. мамелюци в Египет, аналогични явления в други страни.

Важно място в изследването на Константин Голев заема *Четвърта глава*, посветена на „раждането“ на световната Монголска империя и началния период на нейното развитие – проблем, който е слабо застъпен в българската историография, а и не само в нея. За първи път български изследовател показва детайлно т.нар. военна култура на монголите, вкл. нейните идеологически и етични аспекти. Няма съмнение, че правилното осмисляне на всичко това е много важно при разглеждането на т.нар. татарска хегемония във Второто българско царство, вкл. на съдбата на видни личности от ранга на царете Георги I Тертер, Смилец и особено Теодор Светослав. Същевременно авторът споделя изказаното преди три десетилетия от мен мнение, че Ногаевият син и наследник Чака не е бил български цар. Интересни и важни са наблюдения на Константин Голев в *Петата глава* на книгата, посветена на т.нар. вътрешно-монголска дипломация, особено във времето на разпадането на световната империя, изградена от наследниците на Чингис хан. Представеният от гл.ас. д-р Константин Голев хабилизационен труд заслужава висока оценка както поради аналитичния подход на автора, отличната информираност (отразена и в обширната и прецизна библиография), така и предвид увлекателния език и стил. В заключение, монографията „Евразийските номади в преломни времена: Кумани-кипчаки и монголи във водовъртежа на тринайсетото столетие“ е красноречиво доказателство за научното израстване на гл.ас. д-р Константин Голев и високото равнище на модерната българска медиевистика.

Публикации и участие в научни форуми

Във връзка с настоящия конкурс гл.ас. д-р Константин Голев представя една монография, три сборника, на които е съставител и редактор, и седемнадесет статии в научни списания и сборници, издадени в България, Унгария, Казахстан, Татарстан (Руска федерация). Някои от тях са отразени със съответните резюмета в други утвърдени издания, вкл. „Archivum Eurasiae Medii Aevi“.

* * *

В заключение, с пълна убеденост гласувам „ЗА“ избора на д-р **Константин Валериев Голев** на академичната длъжност доцент в Института за исторически изследвания при Българската академия на науките в Професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност „Документалистика, архивистика, палеография, включително историография и изворознание“.

29. 09. 2026 г.
Велико Търново

проф. д-р Пламен Павлов